

ผลการใช้โปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีต่อการปรับตัวทางสังคม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

รุจิรา คงสง

11 ส.ย. 2547

178375

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตุลาคม 2546

ISBN 974-382-645-9

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างดีตลอดจนความเอาใจใส่ในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จาก รองศาสตราจารย์วิณี ชิดเชิดวงศ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ผกา บุญเรือง กรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขเพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์เทอดศักดิ์ เดชคง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด บุญเรือง ที่ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงและให้ข้อเสนอแนะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม ที่ช่วยกรุณาให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสถิติในการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ อาจารย์ชนินทร์ พูลพานิช ผู้อำนวยการโรงเรียนประกาศวิทยาที่ให้โอกาสแก่ผู้วิจัยได้มีเวลาในการค้นคว้างานวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทรัพย์สโมสร และนักเรียน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการทำแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ คณะครูอาจารย์โรงเรียนสาธิตทุกท่าน และขอขอบคุณนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้ให้การสนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคนที่ให้ความรักและความห่วงใย ให้กำลังใจ ช่วยเหลือทุนทรัพย์ ในการทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ สำเร็จ ด้วยดี

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ ปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาทุกคนโดยเฉพาะคุณปณิดา คุณชื่น ที่ให้กำลังใจกันมาตลอด

ขอขอบคุณผู้ที่ไม่ได้เอ่ยนามทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่า และประโยชน์ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบแต่บุพการี ผู้มีพระคุณทุกท่าน และคณาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ตั้งแต่วัยเยาว์ จนถึงปัจจุบัน

42924124 : สาขาวิชา : จิตวิทยาการให้คำปรึกษา : วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา)

คำสำคัญ : ความฉลาดทางอารมณ์ / การปรับตัวทางสังคม

รุจิรา คงสง : ผลการใช้โปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีต่อการปรับตัวทางสังคม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (EFFECTS OF EMOTIONAL QUOTIENT PRACTICE
PROGRAM FOR SOCIAL ADJUSTMENT OF PRATHOMSUKSA 5-6 STUDENTS)

อาจารย์ที่ปรึกษา : วิณี ชิดเชิดวงศ์, กศ.ม., ผกา บุญเรือง, กศ.ม., ไพรัตน์ วงศ์นาม, ค.ศ.,
148 หน้า. ISBN 974-382-645-9

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีต่อ
การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาตอนปลาย ที่มีคะแนนการปรับตัวทางสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา
สอบถามความสมัครใจ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลาก
ออกมา 12 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
คือโปรแกรมการฝึกความฉลาดทางอารมณ์ โดยทำการทดลอง 12 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง สัปดาห์ละ
3 ครั้ง ติดต่อกัน 4 สัปดาห์ การทดลองแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลัง
การทดลองและระยะติดตามผล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวน
แบบวัดซ้ำและการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่แบบนิวแมน-คูลส์ .

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ ที่ระดับ .05 นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการปรับตัวทางสังคมระยะหลังการทดลอง
และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

42924124 : MAJOR : COUNSELING PSYCHOLOGY ;

M.SC. (COUNSELING PSYCHOLOGY)

KEYWORD : EMOTIONAL QUOTIENT / SOCIAL ADJUSTMENT

RUJERA KONGSONG : EFFECTS OF EMOTIONAL QUOTIENT PRACTICE
PROGRAM FOR SOCIAL ADJUSTMENT OF PRATHOMSUKSA 5-6 STUDENTS.

THESIS ADVISORS : VINEE CHITCHUTVONG, M.Ed., PHAKA BOONRUANG, M.Ed.,
AND PAIRAT WONGNAM, Ph.D., 148 P. ISBN 974-382-645-9

The purpose of this research was to study the effect of emotional quotient practice program on social adjustment of Pratom 5-6 students who had low social adjustment level assessed by social adjustment test. These students volunteered to join the programs. Samples were randomly assigned into 2 groups : the group participating in the emotional quotient practice program ; and the control group with 6 members in each. The interventions were administered to the experimental group for twelve sessions, three sessions per week. Each session lasted for an hour. The data collection procedure was divided into three phases : the pre-test, the post-test, and the follow-up periods. Repeated measures two-way ANOVA with repeated measure and the Newman-Keuls method to analysis the data.

As the result of the study it was found that there was an interaction between the method of experiment and the duration of the experiment at the statistical significance of .05. Students in the experiment group were found of having the social adjustment scores after the experiment and during the follow-up period higher than before the experiment and also higher than the ones of the control group at the statistical significance of .05.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานในการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์	7
องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์	11
ลักษณะของผู้มีความฉลาดทางอารมณ์	20
แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ โปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์	34
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว	36
สาเหตุที่ทำให้เกิดการปรับตัว	38
ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี	39
ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ไม่ดี	41
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคม	43

บทที่	หน้า
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว	44
ลำดับการเกิดกับการปรับตัวทางสังคม	49
เกณฑ์ในการปรับตัวทางสังคม	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ	56
การดำเนินการทดลอง	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	61
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	75
ประโยชน์ของการวิจัย	75
สมมติฐานในการวิจัย	75
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	76
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	76
การดำเนินการทดลอง	76
สรุปการวิจัย	77
อภิปรายผล	77
บรรณานุกรม	83

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก	93
ภาคผนวก ข	99
ประวัติย่อของผู้วิจัย	148

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	ตัวอย่างแบบวัดการปรับตัวทางสังคม.....	58
2	คะแนนเฉลี่ยการปรับตัวทางสังคมในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของนักเรียนที่ได้รับการฝึก โปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์ และกลุ่มควบคุม.....	63
3	แสดงคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการฝึก โปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์ และกลุ่มควบคุมในระยะต่าง ๆ ของการทดลอง.....	64
4	วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียน ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง.....	67
5	ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการในระยะก่อนการทดลอง.....	69
6	ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการในระยะหลังการทดลอง.....	70
7	ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการในระยะติดตามผล.....	71
8	ผลการทดสอบย่อยของระยะเวลาของนักเรียน ที่เข้ารับการฝึก โปรแกรม ฝึกความฉลาดทางอารมณ์.....	72
9	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน ที่เข้ารับการฝึก โปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์เป็นรายคู่ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลัง การทดลองและระยะติดตามผลด้วยวิธีทดสอบของนิวแมน-คูลส์.....	73
10	ผลการทดสอบย่อยของระยะเวลาของนักเรียน กลุ่มควบคุม.....	74

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงวงจรสัมพันธ์ภาพ ตามแนวความคิดของชโลเวย์.....	14
2 แสดงความฉลาดทางอารมณ์ (emotional intelligence).....	23
3 แผนภูมิเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่ได้รับการฝึกโปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์ และกลุ่มควบคุมในระยะต่าง ๆ ของการทดลอง...	65
4 แผนภูมิเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปรับตัวทางสังคมในระยะต่าง ๆ ของการทดลองในกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการฝึกโปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์ และกลุ่มควบคุม.....	66
5 กราฟเส้นแสดงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง.....	68